

Тематичний вечір, присвячений Дню рідної мови

Ведучий: За рішенням ЮНЕСКО 21 лютого всі народи Землі відзначають Міжнародний день рідної мови.

Це свято уже сьогодні крокує по планеті. І кожен громадянин будь-якої країни відчуває свою причетність до свого народу, до своєї мови. Створена на світанку людської історії, мова розвивається, живе в народі. За приблизними підрахунками, на земній кулі сьогодні 3000 мов, і кожна з них має право на своє існування, на своє життя, бо мова - це той інструмент, який об'єднує націю, народ у єдине ціле. Це великий скарб, який треба шанувати, берегти і розумно збагачувати. Життя мови залежить від народу, який несе її у своїй душі, у своїх звичаях, традиціях, у своїх піснях і у своїй культурі. Рідна мова - це мова батька, мова мами, це мова народу, рідна мова - це мова серця.

Читець: Йшли віки,
І були українці,
І сотворилося слово
українське,
І як сіпалося так,
то сказало собі слово
по-своєму
і благословилося,
І прилетіли птиці,
І вродилася калина,
І було солодко,
І було гірко,
І стало все називатися:
і земля,
і матір,
і вітчизна -
по-українському.

С. Сапелюк

Ведучий: Шлях української мови, як і усього українського народу, був тернистим. Суспільство цілеспрямовано впливало на розвиток мови. Від мовної політики залежить доля окремих мов і сьогодні. Так, внаслідок онімечення у XVIII ст. зникли полабська та прусська мови, у результаті асиміляції в колишньому Ра-дянському Союзі зникло понад 90 мов, а колонізація у США знищила чимало індіанських мов.

Був чорний календар і у житті української мови.

Читець: ЧОРНИЙ КАЛЕНДАР УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ

" 1720 р. - цар Петро I видав указ про заборону книгодрукування українською мовою.

" 1754 р. - вийшов указ Катерини II про заборону викладання українською мовою в Києво-Могилянській академії.

" 1769 р. - Синод розпорядився відібрати українські букварі у тих, хто їх мав.

" 1775 р. - ліквідація Запорозької Січі, яка була фундатором і опорою Києво-Могилянської академії.

" 1811 р. - закрито Києво-Могилянську академію. На той час Україна мала 24 друкарні, Росія - 2.

" 1817 р. - постанова про викладання у школах Західної України лише польською мовою.

" 1847 р. - розгром Києво-Мефодіївського братства, початок жорстокого переслідування української мови, літератури, культури.

" 1863 р. - циркуляр міністра внутрішніх справ Валуєва: заборона видавати книги українською мовою. 1876 р. - Емський указ:

" заборона друкувати книги українською мовою, ввозити їх із-за кордону;

" заборона друкувати ноти для українських пісень;

" заборона українського театру.

" 1884 р. - закрито всі українські театри.
" 1892 р. - скорочено видання художніх творів українською мовою.
" 1895 р. - заборона української дитячої книги.
" 1908 р. - Синод видав указ, у якому культурна й освітня діяльність на Україні визнана шкідливою.
" 1917 р. - початок національно-культурного відродження українського народу.
" 1924 р. - українська мова вперше дістала можливість вільно розвиватися.
" 1926 р. - з'явився лист Сталіна про шкідливість українізації.
" 1920 р., 1933 р. - голодомор в Україні.
" 1938 р. - три четвертих української інтелігенції було знищено.
Майже 38 мільйонів українців проживають в Україні.
Політика денационалізації, яка велася на території України як у минулому, так і за радянських часів, призвела до того, що українці стали забувати свою мову, цуралися її, стали цуратися і своєї нації, стали манкуртами.

Читець: До українців
Я до себе кажу і до кожного з вас: - Говори!
Говорімо усі, хоч ми й добре навчилися мовчати!
Запитаймо у себе: відколи, з якої пори
Почали українці себе у собі забувати?
Запитаймо й про те, як ми дружно дійшли до буття,
У якому свідомості нашій збагнути незмога,
Чом солодшим од недуг нам видався час забуття
Рідних слів, і пісень, і джерел, і стежок від порога?
Українці мої!
То вкраїнці ми з вами чи як?
Знаю добре, що й вам вони теж не солодкі гостинці
Але мушу казати, бо серце, мов свічка, сплива,
Коли бачу, як люто себе зневажають вкраїнці.
Я вже й сам ладен мовить: "Воно тобі треба?.. Стерпи!"
Тільки ж хочу, вкраїнці, спитати у вас нелукаво:
Ради кого Шевченкові йти було в Орські степи?
Ради кого ховати свій біль за солдатську халяву?
Та хіба ж не впаде, не закотиться наша зоря
І хіба не зотліє на тлін українство між нами,
Коли навіть на згарищі долі й зорі Кобзаря
Ми і досі спокійно себе почуває хохлами?
Українці мої! Дай вам Боже і щастя, і сил,
Можна жити й хохлом і не згіркне від того хлібина.
Тільки хто ж колись небо похилить до ваших могил.
Як не зраджена вами, зневажена вами Вкраїна...

Читець: Українська мова
Діамант дорогий на дорозі лежав, -
Тим великим шляхом люд усякий минав.
І піхто не пізнав діаманта того.
Йшли багато людей і топтали його.
Але раз тим шляхом хтось чудовний ішов,
І в пилу, на шляху діамант він найшов.
Камінець дорогий він одразу пізнав,
І додому приніс, і гарненько, як знав
Обробив, обточив дивний той камінець,
І уставив його у коштовний вінець.
Сталось диво тоді: камінець засіяв,
І промінням ясным всіх людей здивував,
І палючим огнем кольористо блищить,

І проміння його усім очі сліпить.
Так в пилу на шляху наша мова була,
І мислива рука її з пилу взяла.
Полюбила її, обробила її.
Положила на ню усі сили свої,
І в народний вінець, як в оправу, ввела,
І, як зорю ясну, вище хмар піднесла.
І на злість ворогам засіяла вина,
Як алмаз дорогий, як та зоря ясна.
І сіятиме вік, поки сонце стоїть,
І лихим ворогам буде очі сліпить.
Хай же ті вороги поніміють скоріш,
Наша ж мова сія щогодини ясніш!
Хай коштовним добром вона буде у нас.
Щоб і сам здивувавсь у могилі Тарас,
Щоб поглянувши сам на творіння своє,
Він побожно сказав: "Відкіля нам сіє?!"

В. Самійленко

Читець: Як довге ждали ми своєї волі слова,
І ось воно співа, бринить.
Бринить, співає наша мова.
Чарує, тішить і п'янить.
Як довго ждали ми...
Уклін чолом народу,
Що рідну мову нам зберіг.
Зберіг в таку страшну негодую,

Коли він сам стоять не міг.
В землі віки лежала мова
І врешті вибилась на світ.
О мово, ночі колискова!
Прийми мій радісний привіт.
Навік пройшла пора безславна...
Цвіти і сій, моя державна...

О. Олесь

Читець: Вона одна у нас така -
Як вірна шабля у Сірка
І як надія у Богдана,
Як віри праведна рука...
І серця, і небес дістане.
Не одцурайтесь моєї мови
Ні в тихі дні, ні в дні зимові,
Ні в дні підступно мовчазні.
Коли стоїш на крутизні...
Не одцурайсь, мій сину, мови -
У тебе іншої нема.
Ти - плоть і дух - одне-єдине,
Зі словом батьківським - Людина,
Без нього - просто плоть німа,
Без мови в світі нас - нема.

Т. Шевченко

Читець: Мово рідна!
Колискова Материнська ніжна мово!
Мово сили й простоти
Гей, яка ж прекрасна ти!
Перейшла усі світи я,

Є прекрасних мов багато,
Але першою, як мати
Серед мов одна лиш ти є.
Ти велична і проста.
Ти стара і вічно нова.
Ти могутня рідна мова.
Мова - пісня колискова,
Мова - матері уста.

Ведучий: Геніальні композитори Моцарт і Бетховен, Глінка і Чайковський, Барток і Стравінський користувались українськими мелодіями у своїй творчості, а це значить, що вони чули вібрацію найвищих небес нашої мови. Українська мова не бідна, не вульгарна... Вона має свою особливу музичальність. Ця незбагненна душа нашої мови, як золотоносна річка, виблискує на хвилях народної пісні, переливається в душі нації, творить почуттєву нерозривність українського серця й української землі.

Читець: Мово українська, звідки прилетіла
Як тут зросла, розцвіла й зарясніла?
Чи пила ти воду з Дніпра, чи купалася
в його ласкавих водах, чи злетіла в небо?
Мово! Течеш ти вічно й вільно.
Безжальний час не владний над тобою.

Ведучий: Живе наша мова - і наш голос звучить у вселенському хорі народів. Отже, живий наш дух, жива наша пісня, наша історія, наша єдність, наша одність. Бо наша мова - це ми, українці, - добрий, чесний, працьовитий народ, що тисячоліттями живе на берегах Дніпра і Дністра, там, де була колиска індоєвропейських народів. Пізнання мови - це пізнання народу його єства, його душі, його витоків та історичних шляхів - усього того, чим народ цікавий для інших народів. Адже народи, як і окремі люди, виявляють інтерес і повагу лише до того, хто являє собою особистість - своєрідну і неповторну. Годі розраховувати на пошану інших тому, хто не має поваги до себе. А Симеон Новий Богослов ще у XII столітті повчав: "І власний твій дух, або душа твоя, вся є в усьому розумі твоєму, і все слово твоє - в усьому духові твоєму, нероздільно і нерозливано. Українська мова - душа української нації. А в душі - сила слова, будучність".

Читець: Мово моя українська -
Батьківська, материнська,
Я тебе знаю не вивчену.
Просту, домашню, звичну.
Не з-за морів прикликану,
Не з словників насмикану.
Ти у мене із кореня -
Поле мені наговорена,
Дзвоном коси прокована.
В чистій воді смакована.
Болем очей продивлена.
Смутком багать продимлена,
З хлібом у душу всмоктана
В полі людським намокнута,
З кров'ю моєю змішана.
І аж до скопу залишена в серці моїм.
В. Бичко

Читець: Слова, слова...
Вони в собі всі різні:
тривожні й тихі, радісні й сумні;
є терпеливі, є жорстокі й грізні,
лукаві й чесні, мудрі і смішні...

Не грайся словом.
Є святі слова,
Що матері з доріг вертають сина.
Спіши до неї, доки ще жива,
Допоки розум і допоки сила.
Знайди те слово - вічне і земне.
За часом час нам світ перестилає.
Минуще все.
Лиш слово не мине
І та любов, що смертю смерть долає.

М. Ткач

Ведучий: Страшні слова, коли вони мовчать, Коли вони зненацька причаїлись. Коли не знаєш, з чого їх почать. Бо всі слова були уже чиймись, Хтось ними плакав, мучився, болів. Із них почав і ними ж і завершив, Людей мільярди і мільярди слів, А ти їх маєш вимовити вперше!
Повторювалось все: й краса, й потворність. Усе було: асфальти й спориші. Поезія - це завжди неповторність, Якийсь безсмертний дотик до душі.

Л. Костенко

Ведучий: Рідна мово, росту я крізь тебе. Крізь родовища дум і краси. Я курганом стою серед степу На кордоні сльози і роси. Я прошитий травною густою, Я промитий Дніпром до кісток.
Мов відірваний вітром листок.

П. Перебийніс

Ведучий: читель. В українській мові дуже багато загадок, їх люблять відгадувати не тільки діти, а й дорослі. Спостережлива людина завжди відгадає загадку. Перевіримо, чи спостережливі ви.

(На столі картки з номерами загадок, перевернуті догори. Підходять діти, тягнуть номери загадок і під цими номерами вчитель їм загадує загадки. Якщо відгадав — одержує приз.

1. Чорне насіння, по білому полю,
Той його сіє, хто розуміє. (Букви, письмо)

2. Снігові поля, чорні грачі.
Хочеш розумним бути,
То бери та вчи. (Книга)

3. Чорні, криві, від роду німі,
А як стануть вряд,
Враз загомонять. (Букви)

4. Красивий, щедрий, рідний край
І мова наша солов'їна.
Люби, шануй, оберігай
Усе, що зветься ... (Україна).

5. — Що ти, донечко, шепочеш
І чому це ти не спиш?
— Я, матусю, спати хочу,
Але треба вивчить ... (вірш)

ЗАГАДКИ ПРО МОВУ

1. Назва якої птиці складається з 40 "а"
(Сорока)
2. В них багато є роботи,
Хоч стоять вони весь час
Від дощу чи від спеки
Захистять, врятують нас.
Не лягають спати ніколи.
Не бояться плину рік,
Суховію, вітра реву.

Хто ж вони такі?

(Дерева)

3. Як написати одним словом з чотирьох букв словосполучення "суха трава".

(Сіно)

4. Що стоїть посеред Києва? "є"

5. Чим вечір кінчається, а ранок починається? "р"

6. У небі одна, а в баби дві? "б"

Ведучий:

До юного серця!

Так, це до тебе, саме до тебе це слово! Це від тебе залежить зараз, чи перерветься золота нитка тисячоліть, а чи оживе і заграє на сонці! Це від тебе, саме від тебе залежить, чи джерело рідної мови замулиться у твоїй душі, а чи пружно і вільно дихатиме! Океаном дихатиме! Тільки рідне слово, виплекане твоїм родом і народом, має таємничу здатність тримати людину у повноті її історичного та духовного буття. Тільки від порога рідної мови ти можеш виходити на широкі магістралі світу. А безмір світовий і космічний не дасться тобі в руки, коли ти будеш безбаченком. Жива вода рідної мови на ноги зведе тебе і тоді, коли ти зневірився вже у всьому. І перше слово твоє, до мами звернене, материнське слово хай розширює твої груди озоном людської гідності. Це ти несеш слово в серці, як наполохану пташку. Слово довірилося тобі і повірило в тебе. Не сполохай рідного слова, а захисти його, до серця притули, життям своїм переповни. Ти, саме ти - і ніхто інший!

I. Драч

Ведучий: Важливого значення у час спілкування ми надаємо словам. Та й від розділових знаків багато залежить у нашому житті. Як це було у "Казці про Всемогутню Кому". Бувальщина...

КАЗКА ПРО ВСЕМОГУТНЮ КОМУ

1-й ведучий.

Було це за царя Панька,
Коли земля була тонка...
Так от на тій землі тонкій
З'явився буцімто крадій,
Такий, що й зроду не було:
Проникне потай у село,
То порятунку вже не жди -
Накоїть кожному біди.
У того коні вкраде з двору,
У того "вичистить" комору,

У того вижене овець
Або потягне гаманець, -
Усіх покривдить, обдере,
Останній статок одбере.
Хоч сядь та плачма плач з нужди
Або у світ з торбами йди.

2-й ведучий.

Та от, як мовлять, на гарячім
Зловив злочинця чесний люд,
Одлупцював його добряче
І до Панька повів на суд.
Чиновник.
Вельможний царю, ось крадій,
Запеклий, лютий лиходій,
Він чинить зло у всіх краю,
Доводить нас до скону.
Ми в мудрість віримо твою,
У праведність закону.

Хай воля вершиться твоя;
Карай чи милуй крадія!..
2-а ведуча.
Панько не даром трон посів,
Панька пройняв законний гнів.
Панько.
Ах-ах! Так ось він, супостат.
Що обкрадав усіх підряд,
Що грабував підданців!
Простить такий смертельний гріх?
Та нас би світ підняв на сміх!
Скарати завтра вранці!
2-а ведуча.
Суворі варта про мечях.
По добрім сажню у плечах, -
До крадія учотирьох.
Скрутили й кинули у льох.
Чиновник.
Щоб діло кінчити ураз.
Обміркував Панько указ:
Вчинив розбійник те й оте.
За те злочинство не пусте
Що волимо зробити?..
Й без жодних знаків розділових
Надряпав цар чотири слова:
"Простить не можна вбити".
Царський радник.
...Тепер відкриєм головне
І дуже дуже потайне.
Одкриєм по секрету,
Щоб не було Паньку на зло,
Щоб збитку часом не було
Його авторитету.
Колись, як ще не був царем,
А був він просто школярем,
То вчився кепсько, не щодня
Робив домашні завдання,
А не виконує завдань,
То не питаєте з нього знань.
І двійки раз у раз тому
В щоденник сипались йому.
Отак недоуком і ріс.
Та царські справи - темний ліс:
Раз ріс за принца при дворі,
То й вийшов в неuki-царі.
Чиновник.
...Отак надряпав мудру фразу
Свого правдивого указу,
Чухнув за вухом:
Панько.
"Треба б кому
Поставить в реченні такому
Й печаткою скріпити..."
Чиновник.
І чиркнув кому навімання
(Бо де в недоука знання!).

Панько.
"Простить не можна вбити".
Чиновник.
На ранок варта при мечях,
По добрім сажню у плечах,
Веде злочинця на майдан,
А там вже юрми громадян.
Що, на видовиська охочі,
З усіх усюд зійшлися з ночі,
І вже злочинця кат чекає.
Нарешті дяк указ читає:
Вчинив розбійник те й оте.
За те злочинство не пусте
Що волимо зробити?..
"Простить не можна вбити"
- Овва! Написано "Простить"!
Виходить, треба відпустити?..
Ну що ж, біжи відсіль мерщій.
Щоб голови не скласти!..
Зареготав і зник злодій,
Аби й надалі красти.

Ведучий:Донині трапляються люди такі,
У котрих, як мовиться, руки липкі,
-Усе то нащадки злочинця, якому
Лишиться живому вдалось через кому.
Така вона, кома, такі у ній сили,
Щоб ми легковажити нею не сміли.
Не так її неук поставить, бува,
І діють у світі усякі дива,
-Злочинець уникнути може відплати,
А десь і невинного можуть скарати...
Щоб кома ніколи до зла не вела,
-Потрібно, щоб завше на місці була!

Ведучий:Кажуть, людина щаслива, якщо її розуміють. У школі, бібліотеці ви навчаєтесь бути щасливими людьми. Бо від того, наскільки ви знаєте мовні закони, вмієте чітко й переконливо висловити свої думки і зрозуміти інших, залежить ваше майбутнє. Справжня людина виростає з любові до рідної матері, до родини, до рідного краю, до рідної мови та культури. Нехай же вивчення мови стане для вас сходинкою до майбутніх успіхів, до самоствердження. Користуйтеся рідною мовою,плекайте, шануйте, ніколи і ніде не забувайте цей найдорожчий скарб